

Czékus Géza

KORSZERŰ MÓDSZERTANI KIHÍVÁSOK

Modern Techniques and Challenges

A szabadkai Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar nemzetközi tudományos konferenciájáról

A szabadkai Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar immár harmadik alkalommal szervezett nemzetközi tudományos konferenciát. Miután elemezték a tanítóképzés múltját és jelenét (2007), vázolták jövőjét (2008), illetve az esélyegyenlőséget a felzárkóztatás és továbbképzés viszonylatában (2009), áttértek az ideai tanácskozás témájára, a szakmódszertanokra. Ez alkalommal érkeztek előadók Magyarországról, Szlovákiából, Erdélyből, Kárpátaljáról, Szlovéniából, Horvátországból, Bosznia-Hercegovinából, sőt egy plenáris előadó Németországból látogatott hozzánk. Összesen 129 szerző jelezte részvételét. Végül a bejelentett 106 munka közül a konferencián 79 hangzott el.

A résztvevők a konferencia megkezdése előtt kézhez kapták az igen tetszetős külsejű program- és kivonatfüzetet az angol nyelvű összefoglalókkal. Ugyancsak elkészült a konferenciára beérkezett munkák szakvéleményezett gyűjteménye. Ez elektronikus formában (CD-n) jelent meg.

A konferenciára az MTTK-n került sor. Az előző évek tapasztalatain okulva és a nagyszámú munka miatt az érdemleges munka nem egy, hanem két napig tartott magyar–szerb tolmács közreműködésével.

Az első nap, szeptember 23-án a regisztrációt, köszöntöket és a dr. Káich Katalinnak, a Kar dékánjának ünnepélyes megnyitóbeszédét követően hangzott el két plenáris előadás. Az egyik előadó Fűzné Kószó Mária, a szegedi Juhász Gyula Pedagógiai Kar tanára volt. Ő a tanítás módszertani sokszínűségére világított rá. A Szlovéniából érkező Kolláth Anna a Muravidék kétnyelvű oktatását ismertette. Rámutatott jó és rossz oldalára, az oktatás objektív és szubjektív nehézségeire.

Másnap, 24-én szintén nagy érdeklődéssel várta a közönség Sam Bettsnek a korszerű oktatásról szóló értekezését. Színes előadásából kitűnt, hogy a klasszikus oktatás mellett bizony foglalkozni kellene más formával is, pl. a Waldorf-módszerrel. Egyébként ő e terület elismert szakembere.

A három plenáris előadás mellett szekciókban folyt a munka.

A bejelentett munkák előadóinak többsége el is jött, és megtartotta referátumát.

1. táblázat. A konferencia szekciói és az előadások száma

A szekció témája	Bejelentett referátumok száma
Általános kérdések	5
Hátrányos helyzetű kisebbségek és konfliktusmegelőzés	5
Testnevelés és szabadidő-tervezés	8
Megújuló oktatás	6
IKT és matematika	11
Különböző zavarokat mutató fiatalok oktatása	11
Művészetek	8
Nyelv-, irodalom- és történelemoktatás	25
Módszertani és didaktikai kérdések	21
Poszter-szekció	3

Az *általános kérdésekkel* foglalkozó szekció előadói átfogó képet nyújtottak az élethosszig tartó tanulás fontosságáról, valamint a fiatal kutatók képzésének folyamatairól. Kiemelten foglalkoztak a tehetségek támogatásával, a szociális hátrányok enyhítésével és a felzárkóztatás fontosságával. Fontos oktatási minőségként említették a fiatal kutatók képzésében a kommunikációs képességek fejlesztését.

A *hátrányos helyzetű kisebbségekkel és konfliktusmegelőzéssel* foglalkozó szakemberek egyetértettek abban, hogy a hátrányos helyzetű kisebbségek oktatásában és nevelésében nagyon fontos szerepet kap a tolerancia, a tantervben megnyilvánuló egyenlőség. Szó volt a kétnyelvű oktatásról, a projektek szervezéséről, valamint a családsegítésről. Pl. a roma tanulók oktatásában lényeges kiemelni az ún. roma segítőköt, a roma közösségek „képzett” (középszintű végzett, szakmával rendelkező) tagjait, akik a tanító és a tanulók közt felmerülő nyelvi, kulturális akadályokat igen eredményesen le tudják győzni.

Az iskolában jelentkező agresszív viselkedés kezelésében elsődleges a megelőzés, illetve e tekintetben a tanítók megfelelő képzettsége. Az iskolai konfliktusok többsége a kommunikációban nyilvánul meg. A tanítónak ezekben a helyzetekben vezetőnek, mediátornak és terapeutának is kell lennie. A megfelelő felkészítést, a leendő tanítók kommunikációs készségeinek fejlesztését elősegíthetik a megszervezendő pedagógiai műhelyek.

Az egyébként egy egészet képező problematika két ágra bontható:

- hátrányos helyzetű kisebbségek (multikulturalizmus és roma gyerekek oktatása), valamint
- erőszakmentesség és konfliktuskezelés.

A *testnevelés és szabadidő-tervezés* témáját taglaló szekció előadói azt emelték ki, hogy a fiatalok életvitelének kialakításában a testnevelésnek és a szabad idő helyes eltöltésének milyen nagy jelentősége van. Általános megállapítás volt, hogy továbbra is a gyermek előtti és közoktatási intézményekben az ott dolgozó pedagógusok munkájának megsegítésével kell hatékony munkát végezni, hogy a testnevelés értékei beépüljenek a nevelőmunkába.

A *megújuló oktatásról* öten tartottak előadást. Mindnyájan a különböző innovációkról számoltak be. Így a környezetünk tantárgy tanításában számtalan lehetőség adódik más tantárgyakkal való korrelációra (testnevelés, anyanyelv stb.). Az angol nyelv tanítása is igen alkalmas a környezet jobb megismerésére. A fentiek mind a tanító, mind a gyerekek kreativitását serkentik, és színesebbé, élvezetesebbé teszik a tanórát. Kiemelték a csoportmunka jelentőségét is. Ennek a munkaformának a „tekintélyét” vissza kellene állítani, attól függetlenül, hogy az oktatás mindkét tényezőjétől hatványozottan nagyobb befektetést igényel. Szó volt a tantermen kívüli oktató-nevelő munka fontosságáról is. Ez főleg kisiskolás korban aktuális, hiszen a környezetünk tantárgy tanmenetének jelentős részét a tantermen kívül lehet (kellene) megvalósítani. Az útkereszteződés, az árokpárt, a piac, de még a temető is jó oktató-nevelői környezet. Habár senki sem kérdőjelezi meg a tantermen kívüli oktatás jelentőségét, komplexitását és eredményességét, empirikus kutatások igazolják azt, hogy bizony a tanítók nagyon ritkán mozdulnak ki a tanteremből.

Az *információs és kommunikációs technikával és technológiával, valamint a matematikatanítással* egy külön szekció foglalkozott. Az oktatás-nevelés időszerű kihívásait elemezték. A magas színvonalú előadások és az ezeket követő konstruktív viták bizonyítják, hogy a matematika, de más tantárgy oktatásában is a korszerű pszichológiai, módszertani, informatikai és technológiai kihívásokkal a ma iskolájának szembe kell néznie. A munka végén a következő következtetésekre jutottak:

- a számítógép és az interaktív táblák használata már kisiskolás kortól szükséges és lehetséges. Nagy szerepük van az életen át tartó tanulásra való felkészülésben.

Az alsó tagozatos matematikaoktatás eredményessége a problémamodellező prezentációk tudatos és rendszeres alkalmazásában rejlik. A projektmodellek megoldása flexibilis differenciált és interaktív oktatást feltételez.

A kisiskolások oktatásában és nevelésében felmerülő nehézségeket a szakmódszertanok fejlesztésével és a gyakorlati oktatás felzárkóztatásával lehet csökkenteni.

A különböző *zavarokat mutató fiatalok oktatása* témakört hét előadásban dolgozták fel a szerzők. Terítékre kerültek azok a problémák, amelyek a sajátos nevelési igényű gyerekek és fiatalok nevelésében és oktatásában merülnek fel. Az előadások gyűjtőpontját az integrációs és inklúziós folyamatok elméleti megközelítése és gyakorlati megvalósulási módjai adták.

Az előadók egyetértettek abban, hogy az integráció létjogosultsága nem kérdőjelezhető meg, ellenben a megvalósítási formákban eltérő modelleket ismerünk.

Megtudhattuk, hogy Szerbiában, az intézményválasztás területén a jelenleg hatályban lévő jogi szabályozás nagymértékű szabadságot biztosít a fogyatékkal élő gyermeket nevelő szülők számára. Ez számos módszertani kérdést és további problémákat vet fel, hiszen az iskolák többsége nincs felkészülve erre a speciális feladatra. Lehetséges mintaként szolgálhat a Magyarországon már évek óta működő gyakorlattal rendelkező „befogadó iskola”, illetve az óvodai inkluzív nevelés modellje.

Az előadások sorát olyan témák is színesítették, melyek egy-egy fogyatékosági típus adott problémájához kapcsolódó kutatásról adtak átfogó képet a hátrányos helyzetben lévő fiatalok európai helyzetéről.

Talán eredményesebb lehetne a többségi iskolák integrációs törekvése, ha a pedagógusképzésben részt vevő hallgatóknak célirányosan lenne lehetőségük foglalkozni a témával.

Az ember az egyedüli lény, amely képes művészt alkotni, és ezt értékelni. A *művészetek* szeretetére és igényére már kisgyerekkorban el kell kezdeni nevelni a gyerekeket. Az ember az egyedüli lény, aki képes művészt alkotni és élvezetet találni benne. Az azonban már nagyban az iskolázottságtól függ, hogy mily mértékben tudja befogadni a művészi alkotásokat. Nehezen nevel koncertbérlet-vásárlót, a zene hű hallgatóját az a tanár, aki nem lelkesedéssel, gazdag fantáziával és invenzióval képezi tanítványait. Az objektív világ mellett létezik egy szubjektív is, amit a mi képzeletünk hoz létre. A személyes élmény nagyon fontos az objektív művészet megismerésében. A kognitív szféra mellett a lelki intelligencia sem hagyható figyelmen kívül. A művészi alkotások megértéséhez és a művészet szeretetére való neveléshez nemcsak a művész, hanem az oktató és az ifjú befogadó is szükségeltetik. Ne feledjük! A művészet az egész világé, de főleg azoké, akiknek szánták az egyes műveket.

A *nyelv-, irodalom- és történelemoktatási* szekció volt a legnépesebb. Az előadások nagy része az olvasás- és irodalomtanítás időszerű kérdéseit tárgyalta. Több előadó is a nemzetközi olvasásfelmérések eredményeiből indult ki. Ennek

kapcsán megfogalmazódott a funkcionális illiteráció egyre súlyosbodó helyzete, amely már az iskolából kikerülő 16 éves korosztályt is érinti. A problémák megoldásának egyik lehetséges módja a szövegértő olvasás további, az új társadalmi igényeknek is megfelelő fejlesztése. Két előadás is foglalkozott azokkal a lehetséges stratégiákkal, módszerekkel, amelyek segíthetik különböző műfajú szövegek különböző céllal való feldolgozását. Az előadók hangsúlyozták a felfedező kreativitás, valamint az önszabályozó, metakognitív megközelítés fontosságát.

Ehhez kapcsolódva további két előadás foglalkozott az irodalomtanítás és az informatika kapcsolatával. Az irodalom tantárgy presztízsének csökkenésében részben az erősen történeti, elméleti szemléletű irodalomtanítás szerepét fogalmazták meg. Részben arra hívták fel a figyelmet, hogy több kortárs irodalmi alkotás megismertetésére volna szükség, részben pedig bátrabban kellene alkalmazni a digitális szövegek elemzését.

Ugyancsak a kreativitás témaköréhez kapcsolódott az az előadás, amely a textualitás és a vizualitás összekapcsolásának tapasztalatairól számolt be a kreatív írás gyakorlásában.

A szekcióban két előadás foglalkozott a történelemtanítás tapasztalataival. Az egyik a középiskolai gyakorlat kapcsán a szintézisremlítés hiányát, a tényközpontúság aránytalanságát fogalmazta meg, a másik arról szólt, hogy mi a szerepe az időérzékelés, a történelemtudat kialakításában az alsó tagozatos társadalomismeret tantárgynak.

Az előadások nagy része az előadók saját kutatását ismertette, gazdag elméleti háttérre épült, ugyanakkor sok gyakorlati példát mutatott be.

Végül, de nem utolsósorban a *módszertan* szekció munkájáról számolunk be. A jövő a jó pedagógusokon múlik. A jó pedagógusok jó szakembereket képeznek, és jó tanárokat formálnak. A szekció előadói jó módszertani megoldásokról adtak számot. Tapasztalatcserére is sor került, így mindenki gazdagodva távozott. Elhangzott az is, hogy jó lenne, ha létezne egy módszertani központ, amely minden pedagógus számára elérhető lenne.

A *poszterek* egyike a nyelvvelsajátítás új módszerét ismertette, a másik a tanító tanításon kívüli munkáját mutatta be, míg a harmadik az óvodában felhasznált bábfigurák előállítását illusztrálta.

Összegzésképp elmondható, hogy a Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar idei konferenciája igen eredményes volt. A résztvevők száma az előző konferenciákat túlszárnyalta. Minden évben több országból érkeznek előadók. A témák szerteágazó tartalmára való tekintettel a programbizottság az előadásokat minden évben több és több szekcióba osztja. A fejlődést az is bizonyítja, hogy a résztvevők az idén még a konferencia megkezdése előtt kézhez kapták a konferencia teljes anyagát, méghozzá elektronikus formában.